

Judikatura k 4. rodinněprávnímu sympoziu

Osvojení

Otázkám a řešení osvojení kladly zákony i výkonné orgány od pradávna značný význam, neboť se jím nově konstituují rodinné vztahy rozhodnutím orgánů veřejné moci. I v době, kdy bylo možno osvojit dítě na základě dohody mezi rodiči dítěte a budoucím osvojitelem, podléhala tato dohoda schválení soudem. U vědomí významu tohoto právního institutu lze dle současné procesněprávní úpravy podat do rozsudku **dovolání** dle § 30 zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních., když se jedná o jednu z mála výjimek v oblasti rodinného práva.

V rámci soudu ústavního je dosti značný podíl rozhodování pléna vzhledem k významu a obecné platnosti jeho závěrů. Proto systematika tohoto přehledu vychází z téže hierarchie, tedy významu rozhodování pléna Ústavního soudu pro celkové právní a společenské klima v České republice.

Nezbytnost vydávání takových rozhodnutí zapříčinila i absence řádné úpravy právního postavení stejnopohlavních párů, což často vyvolává potřebu zajistit ústavněprávní ochranu právě prostřednictvím Ústavního soudu.

Pl. ÚS 10/15 ze dne 19.11.2015 – tento nálezn řeší postavení stejnopohlavních párů, ale zabýval se postavením nesezdaných párů ve vztahu k možnosti jednoho z nich osvojit dítě druhého ze spolužijících partnerů. Ústavní stížnost byla postavena na tvrzení rozdílnosti právního postavení mezi dětmi narozenými v manželství na úkor dětí narozených mimo něj. Dle právní úpravy předcházející současnému občanskému zákoníku, tedy dle § 72 odst.1 zák.č. 94/1963 Sb., o rodině, zanikala vzájemná práva a povinnosti mezi osvojencem a jeho původní rodinou, což by se v daném případě dotýkalo i druhého rodiče – partnerky stěžovatele. Tatáž úprava je obsažena i v § 833 současného o.z., a proto je uvedený nálezn i v současné době stejně aktuální. **Právo osvojit dítě nebo být osvojen není základním právem chráněným ústavním pořádkem nebo mezinárodními smlouvami.** Nálezn poukazuje na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, dle níž je umožněno jak osvojení druhem či družkou rodiče, tak i vyhrazení této možnosti pouze manželským párům (viz body 11, 19, 20). V bodu 22 je obsažen obsah pojmu „rodinný život“. V bodech 25 a 26 hodnotí soud práva a povinnosti osob žijících v manželství a těch, které manželství neuzavřely, a to i z hlediska postavení dítěte, kupř. dle § 755 odst.3 a § 906 o.z.

Pl. ÚS 7/15 ze dne 14.6.2016 – řeší osvojení dítěte jedním z registrovaných partnerů z hlediska ústavnosti § 13 odst.2 zákona 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a změně některých zákonů, které zakazovalo osvojení dítěte osobou žijící v registrovaném partnerství. Soud dospěl v bodu 6 právní věty k tomu, že citované právní ustanovení vylučuje určitou skupinu osob z určitého práva (na osvojení dítěte) jen proto, že se rozhodly uzavřít registrované partnerství, „činí z nich de facto jakési osoby „druhého řádu“ a dává jim bezdůvodně určité stigma, které evokuje představu o jejich méněcennosti. Tento důsledek přitom dovozuje nikoliv na základě toho, že by se snad dané osoby dopouštěly nějakého závažného, neetického či dokonce protiprávního jednání, nýbrž jen ze skutečnosti, že uzavřely registrované partnerství – tedy chovaly se způsobem, který právo umožňuje a předpokládá, činily tak zcela transparentně a předvídatelně a přebíraly na sebe i všechny povinnosti z tohoto registrovaného partnerství vyplývající.“

Ustanovení **§ 13 odst.2 zákona 115/2006 Sb.**, o registrovaném partnerství a změně některých zákonů bylo tímto náleznem **zrušeno jako protiústavní**.

Body 25 až 29 obsahují judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, body 30 až 32 vysvětlují právní úpravu Rakouska a závěry z toho vyplývající.

S uvedenými závěry vyslovili nesouhlas ústavní soudci Jiří Zemánek, dále Ludvík David a Vladimír Sládeček – viz jejich připojená stanoviska a Jaromír Jirsa, který nálezn pouze doplnil o další důvody,

Pl. ÚS 28/19 ze dne 15.6.2021 – návrhatelem byl Obvodní soud pro Prahu 5, který žádal o zrušení části ustanovení § 3020 o.z., a to za situace, kdy nezletilé dítě bylo již dříve osvojeno registrovaným partnerem, který byl následně zapsán v matrice jako otec a údaj o matce byl vypuštěn. Oba registrovaní

partneři však měli zájem o to, aby se stali oba osvojiteli nezletilého, a přitom byla ponechána rodičovská práva otce – druhého registrovaného partnera, s ohledem na nejlepší zájem nezletilého. Poté došly návrhy téhož obsahu od Okresního soudu Brno – venkov a následně Okresního soudu Plzeň – jih, oba s obdobným odůvodněním. Domáhaly se zrušení § 3020 ve slovech „části první, třetí a čtvrté“. Všechny navrhuující soudy poukazovaly na „současnou společenskou realitu odrážející odhodlání osob stejného pohlaví žít v registrovaném partnerství a pečovat o nezletilé děti... Ponižující přístup zákonného pojetí v nazírání na osoby stejného pohlaví žijící v registrovaném partnerství zakotvený v § 3020 o.z. výrazným způsobem zasahuje do jejich lidské důstojnosti...a je v rozporu s nejlepším zájmem dítěte“.

Návrhy Okresního soudu Brno – venkov a Okresního soudu Plzeň – jih byly odmítnuty z důvodu litispendence a těmto soudům bylo přiznáno právo v dané věci působit jako vedlejší účastníci.

Návrh **na zrušení citovaného právního ustanovení § 3020 o.z.** byl **odmítnut**. „Pokud by Ústavní soud vyhověl návrhu na zrušení části § 3020, došlo by podle § 832 odst. 1 a § 833 o.z. k zániku právního vztahu mezi dítětem a původním rodičem. Právě **tato ustanovení tedy brání** vyhovění návrhu na osvojení, neboť by tak dítě z právního hlediska přišlo o současného rodiče a jsou to tedy tato ustanovení, která mají být bezprostředně aplikována. **Namísto návrhu na zrušení těchto ustanovení či některého z nich se navrhovatel domáhá přezkumu § 3020 o.z.** Problematické ... přitom není to, co je v tomto ustanovení obsaženo, nýbrž to, **co v něm chybí** – užití **analogie** pro část druhou občanského zákoníku (přesněji řečeno **pro ustanovení o přiosvojení**). Navrhovatelem spatřovaná neústavnost tedy není vyvolána použitím § 3020 o.z., ale **výslovnou úpravou § 832 a 833 o.z....**“ - viz body 24 a 25.

Ústavní soudci David Uhlíř a Jan Filip zaujali odlišná stanoviska, která jsou k citovanému nálezu připojena.

Následující rozhodnutí pojednává rovněž o uznání cizího rozhodnutí o osvojení dvou dětí dvěma registrovanými partnery, z nichž jeden je občanem České republiky a druhý občanem státu Trinidad a Tobago, když děti jsou státními občany USA. O osvojení rozhodl Vrchní soud státu New Jersey. O tom, o jak složitou a kontroverzní problematiku se jedná, svědčí jednak i obsáhlost samotného nálezu, jednak obsírnost a pádnost protichůdných argumentů obsažených v nesouhlasném stanovisku tří ústavních soudců, Pavla Šámala, Kateřiny Šimáčkové a Vojtěcha Šimíčka.

Pl. ÚS 6/20 ze dne 15.12.2020 Jednalo se o návrh Krajského soudu v Praze na zrušení ustanovení § 63 odst. 1 zák. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, v rozsahu slov: „a osvojení by bylo přípustné i podle hmotněprávních ustanovení českého práva“. Krajský soud vyšel z názoru, že „v samotném neumožnění osvojení dítěte společnými registrovanými partnery neústavnost nespaturuje. Podstatou jeho návrhu je tedy úvaha, že ústavnímu **pořádku odporuje** (s výjimkou výhrady veřejného pořádku a výlučné pravomoci soudů České republiky) **požadavek trvat na respektování vlastních pravidel pro osvojování i při rozhodování o uznání cizozemského rozhodnutí, kdy byl osvojitelem občan České republiky.**

Ústavní soud návrh Krajského soudu v Praze **zamítl** s velmi podrobným odůvodněním:

Především vyšel z toho, že Česká republika je svrchovaný stát, jehož moc je vykonávána prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní. I přes určitý přeshraniční mezinárodní prvek je umožněno nebo přikázáno... českým soudům aplikovat v těchto věcech právo cizího státu, popř. uznat jeho rozhodnutí a přiznat mu stejné účinky, jako by šlo o rozhodnutí vydané českými orgány veřejné moci – viz bod 22.

Vzhledem k speciálnímu statutu registrovaného partnerství se ústavní soud odvolal na nález Pl. ÚS 10/15 (shora již citovaný), v němž byl zdůrazněn speciální status manželství, a to i pro účely osvojování. **Neexistuje základní právo na osvojení dítěte a negativním rozhodnutím ve věci osvojení nemůže být porušeno ani právo na rodinný život...zákonodárce v otázce osvojování preferuje manželský vztah...viz bod 25**

Další důvod pro zamítnutí návrhu Ústavní soud spatřuje v tom, že „ústavní pořádek vnitrostátnímu právu cizích států, není-li smluvně ujednáno jinak, v tomto ohledu žádné zvláštní výsady na území České republiky nepřiznává.“ - viz bod 27.

V dalších částech nálezu je poukazováno na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva – viz body 29, 30. Je zdůrazněna role národního zákonodárce, a to i ve světle kupř. nálezu Pl. ÚS 10/15 – viz body

32,33, 36. Mimořádnou závažností se vyznačují nesouhlasná stanoviska soudců Pavla Šámala, Kateřiny Šimáčkové a Vojtěcha Šimíčka viz strana 9 až 19.

Senátní rozhodnutí Ústavního soudu:

Součástí osvojovacího procesu je také rozhodnutí o nezájmu rodičů o dítě, které do roku 1998 bylo jednotnou součástí rozhodování o osvojení a které bylo vnímáno jako předběžná otázka, o níž nebylo třeba vést samostatné řízení a vydat samostatné rozhodnutí přezkoumatelné odvolacím soudem. Teprve zákonem č. 91/1998 Sb. (novelou zákona o rodině) bylo zavedeno tzv. incidenční samostatné řízení za účelem upevnění právního postavení především těch rodičů, kteří o dítě zájem neprojevovali – a také za účelem zajištění nejlepšího zájmu dítěte, aby nemohlo dojít k jeho odloučení od biologické rodiny bez skutečně ověřeného zákonného předpokladu. Tento níže uvedený náleží má do té míry zásadní dopad na soudní rozhodování, že je zde uveden, přestože byl vydán ještě před nabytím účinnosti o.z. - zákona č. 98/2012 Sb.

II ÚS 485/10 ze dne 13.4.2010 – Rozhodnutí o nezájmu rodičů... „je vážným zásahem do rodičovských práv a jeho předmětem je **omezení jejich rodičovské zodpovědnosti jako předstupeň k jejímu zbavení**... Účelem osvojení je nahradit nezletilému dítěti chybějící stabilní rodinné prostředí v případě, že pokrevní rodiče jej nejsou schopni nebo ochotni zajistit;...je nepochybné, že svým předmětem a důsledky je třeba jej považovat za zvláštní druh řízení o přiznání, omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti...Není možno paušálně stanovit „lhůtu“ rodiči k zahájení řádného výkonu jeho rodičovských práv, když ta má charakter spíše podpůrný, nýbrž je třeba **pečlivě a citlivě hodnotit jeho chování a případné důvody neprojeování zájmu**, zvažovat různá v úvahu přicházející opatření, přičemž adopce (zbavení rodičovské zodpovědnosti) je prostředkem nejkrajnějším...Hmotný nedostatek nemůže být příčinou tak drakonického odloučení rodiče od dítěte, když právě hmotná nouze je, v porovnání s ostatními důvody, ze strany státu problém efektivně řešitelný... Je to pak vedle rodiny a institucí občanské společnosti především stát, který má v takových případech klíčovou roli a musí činit aktivní kroky k **znovuobnovení svazku mezi biologickým rodičem a jeho dítětem**.“ K tomu viz body 20, 24, 28, 30 (!).

I ÚS 3226/16 ze dne 29.6.2017 – jedná se o neuznání zahraničního právního a faktického rodičovství jednoho z mužů tvořících jednopohlavní pár.

Stěžovatelé spolu žijí ve společné domácnosti a podle práva státu Kalifornie jsou manželé. Jeden z nich je státním občanem České republiky, druhý státním občanem Dánska. Nezletilý se narodil z náhradního mateřství z vajíčka anonymní dárkyně a spermatu stěžovatelů, když žádný z nich neví, který z nich je biologickým otcem dítěte.

Podle rozhodnutí kalifornského soudu byli oba muži zapsáni do rodného listu nezletilého dítěte jako jeho rodiče. Vzhledem k tomu, že často navštěvují Českou republiku, požádali příslušný správní orgán o vydání osvědčení o státním občanství nezletilého. Ten správní řízení přerušil do skončení řízení před Nejvyšším soudem o uznání rozhodnutí výše uvedeného soudu v Kalifornii.

Nejvyšší soud rozsudkem návrhu částečně vyhověl, pokud se jedná o stěžovatele – státního občana České republiky, nevyjádřil se však nijak k rodičovství stěžovatele – státního občana Dánska. Nezletilému byl poté vystaven rodný list, v němž byl uveden státní občan České republiky jako otec a kolonku matky ponechal prázdnou.

Následně byl Nejvyššímu soudu podán druhý návrh na uznání rozsudku kalifornského soudu, týkající se dánského státního občana, který byl **zamítnut pro rozpor s veřejným pořádkem** podle § 15 zák.č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Ústavní soud shora citovaným náležen uvedený **rozsudek Nejvyššího soudu zrušil** jednak pro **porušení nejlepšího zájmu dítěte**, když tento zájem dle čl. 3 Úmluvy o právech dítěte musí být předním hlediskem rozhodování, a dále pro **porušení obou mužů na rodinný život dle čl. 10 odst.2 Listiny základních práv a svobod**.

Uvedený náleží hodnotí pojem „**existence rodinného života**“ – (viz body 15 až 24), poukazuje na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva, a zabývá se náhradním mateřstvím (bod 20) a **vztahem mezi osvojením a náhradním mateřstvím** a dospěl k závěru, že – byť český právní řád náhradní

mateřství neupravuje – stát Kalifornie ano. ... tento institut není v rozporu s českým veřejným pořádkem. Výhrada veřejného pořádku má být uplatněna, pokud byla v zahraničí porušena základní práva (viz nálezy I ÚS 709/05 ze dne 25.4.2006). V Kalifornii je náhradní mateřství právně regulováno a nad surogátními smlouvami dohlíží nezávislé soudy. Nebezpečí porušování základních práv tedy nevzniká.

Pokud se jedná o pojem „nejlepší zájem dítěte“, soud po rozboru české judikatury i judikatury ESLP... považuje za zásadní, že napadený rozsudek **odmítá uznat již existující rodičovský vztah mezi dítětem a stěžovatelem – občanem Dánska**. Všichni dohromady „tvoří formálně uznanou rodinu a jedná se tedy o právní uznání reálně fungujícího rodinného života ... Jde o otázku statusovou, nikoliv o vytvoření nového právního pouta...“ (viz body 30 až 38).

Ochrana práva na rodinný život je obsažena v bodech 41 až 51 a zdůrazňuje, že rodinný život účastníků již reálně existuje. Přestože Ústavní soud zdůrazňuje respekt k ochraně tradiční rodiny, v tomto konkrétním případě by nebyl vyhověním návrhu tento legitimní cíl nikterak ohrožen. „V případě, že mezi osobami rodinný život, vzniklý na legální bázi, **již existuje, je povinností všech orgánů veřejné moci jednat tak, aby se mohl tento vztah rozvíjet** a musí být respektovány právní záruky, které chrání vztahy dítěte a jeho rodiče.“ (viz body 50 a 51).

Dále Ústavní soud se zabývá vymezením **práva nebýt diskriminován v právu na respektování rodinného života** (viz body 52 až 54).

III ÚS 794/22 ze dne 3.4.2023 - *tímto náležen je řešena situace konfliktu zájmů mezi nezletilou na straně jedné, partnerem matky – jejím manželem na straně druhé a dále mezi biologickým otcem dítěte.*

“Nejlepší zájem dítěte není „jednosměrnou cestou“. Je úzce propojen s nezřídka komplikovanými rodinnými vztahy a ...soud je nucen vážit mezi faktuálními kritérii...jako jsou existence či zachování citového vztahu mezi dítětem a rodičem, stabilita nebo naopak žádoucí změna či střídání výchovného prostředí, způsoby a míra účasti rodičů na péči a výchově dítěte, ale také třeba režim dne zohledňující vzdálenost bydliště od školy a mimoškolní aktivity dítěte nebo flexibilita zaměstnání rodičů. V posuzované věci byla zvažována účast manžela matky na výchově a výživě nezletilé, přičemž se její osobní status může či má, vzhledem k manželově vztahu k ní i míře jeho participace na péči o ni, změnit“.

Ústavní soud preferuje za zjištěného stavu rodinných poměrů **stabilitu výchovného prostředí**, která jako **silný faktor**, po zjištění způsobilosti manžela matky pro preadopční péči, otevírá možnost budoucího osvojení. Opačný názor...odkazující navrhovatele preadopční péče „podmíněně“ do blíže neurčené budoucnosti, vzal navrhovatel reálnou šanci na brzké osvojení nezletilé, dokonce za situace, kdy s ním nezletilá žije spolu se svou matkou a jeho synem po **dobu sedmi let** ve společné domácnosti, **vykazující znaky rodiny.**“

K podrobnějšímu prostudování: body 17 (!), 19 až 22, 25 až 28, 31 a 33

Rozhodnutí Nejvyššího soudu 21 Cdo 4795/2010 ze dne 9.11.2011

Jedná se o určení otcovství muže, který o sobě tvrdí, že je biologickým otcem, následně po rozhodnutí o osvojení dítěte

„Muž, který o sobě tvrdí, že je otcem dítěte, **neztrácí právní mocí rozsudku o osvojení** dítěte jinou osobou **aktivní legitimaci domáhat se určení svého otcovství, ledaže by šlo o osvojení nezrušitelné**. I kdyby bylo jeho otcovství určeno, **soud nemůže rozhodovat** (v případě trvajících účinků osvojení) také o **úpravě výchovy a výživy** nezletilého dítěte.“

Požadavek jednoty právního a biologického otcovství nelze považovat za absolutní. Právní vztah otce a dítěte totiž není jen mechanickou reflexí biologického vztahu a s postupem času se může vyvinout mezi právním otcem a dítětem taková citová a sociální vazba, která z hlediska práva na ochranu soukromého a rodinného života bude rovněž požívat právní ochrany, a která bude mít přednost před biologickým otcovstvím...(viz 3. strana citovaného rozsudku).

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2015, sp. zn. 21 Cdo 811/2014, uveřejněný pod číslem 79/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

Právní věta: Neplatnosti souhlasu k osvojení předem bez vztahu k určitým osvojitelům, uděleného podle ustanovení § 68a zákona o rodině, se lze dovolat jen určovací žalobou podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2013). Účastníky řízení o určení neplatnosti souhlasu k osvojení předem bez vztahu k určitým osvojitelům musí být všichni, jichž se tento právní úkon týká; žalovaným je v takovém řízení nezletilé dítě, k jehož osvojení byl dán souhlas, zastoupené v řízení opatrovníkem ustanoveným soudem.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 21 Cdo 1432/2014, uveřejněný pod číslem 83/2017 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

Právní věta: Závěr, zda nezletilá matka o dítě neprojevovala žádný zájem, podléhá hodnocení celkového kontextu životní situace matky. Je přitom třeba vzít v úvahu veškeré okolnosti nasvědčující tomu, že projevy matky nesvědčí o absolutní absenci citu, zájmu, spoluprožívání, obav o dítě a jeho další osud. I za předpokladu, že by soud dospěl k závěru, že matka zájem o dítě neprojevovala, je třeba v souladu s ustanovením § 68 odst. 1 písm. b) zákona o rodině pečlivě hodnotit, zda jí v tom nebránily závažné překážky. Zejména v případě nezletilého rodiče lze přitom za takové překážky považovat rovněž absenci podpory rodiny ve spojení s nezralostí rodiče a jeho špatným psychickým stavem. O právních důsledcích prokázaného nezájmu o dítě musí být rodič poučen.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2021, sp. zn. 24 Cdo 4217/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2022, sp. zn. 20 Cdo 1065/2022

Právní věta: Povinnost členského státu Unie respektovat faktický rodičovský vztah (zjevně i reálný vztah vzniklý na základě osvojení) navozený v souladu s právní úpravou jiného členského státu Unie neznamená, že by členský stát musel ve svém vnitrostátním právu upravit, že rodiči mohou být osoby stejného pohlaví, nebo že by musel uznat, že osoby, které jsou jako rodiče tohoto dítěte uvedeny v rodném listě vystaveném orgány jiného členského státu, mají vůči tomuto dítěti rodičovský vztah za jiným účelem, než je faktický výkon práv, která uvedenému dítěti plynou z unijního práva.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1173/2021

Právní věta: Cizozemské rozhodnutí, jímž bylo rozhodnuto o společném osvojení dětí registrovanými partnery, nelze uznat (§ 63 odst. 1 ZMPS).

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2019, sp. zn. 24 Cdo 2429/2019.

K přechodným ustanovením ve vztahu k osvojení.

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva:

Tato rozhodnutí jsou pouze označena jmény a názvy účastníků, jejich výčet je též pouze orientační, neúplný – s tím, že příslušná rozhodnutí lze vyhledat i v českém překladu ve Zpravodaji Kanceláře vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva.

- **Strand Lobben a ostatní proti Norsku(!) ze dne 10.9.2019** – jednalo se o dítě, které bylo norským sociálním orgánem Barnevernet odebráno matce ve věku tří týdnů a předáno do pěstounské péče, neboť hrozilo nebezpečí ohrožení dítěte péčí matky. Ta bydlela v té době – v roce 2008–v azylovém zařízení. Možnost kontaktu matky s dítětem byla velice omezena, jako u mnoha obdobných norských případů, a následně byl chlapec svými pěstouny osvojen. Matka žádala norské orgány i soudy všech instancí o jeho navrácení, avšak bezvysledně.

Evropský soud pro lidská práva shledal porušení čl. 8 Úmluvy.

V rámci odděleného stanoviska jednoho ze soudců je akcentována specifická politika Norska v souvislosti s rozhodnutími a postupy tamního orgánu sociálně-právní ochrany dětí – Barnevernetu, neboť v době rozhodování tohoto případu, v roce 2019, bylo vydáno proti Norsku 26 rozsudků s konstatováním, že došlo k porušení základních lidských práv stěžovatelů.

Zajímavý je též rozsudek ve věci I.V. proti Estonsku ze dne 10.10.2023, č. 37031/21

V roce 2006 se matce nezletilého chlapce a stěžovateli narodil syn, avšak matka odmítla nechat zapsat stěžovatele jako otce do matriky a postupně mu zabraňovala v kontaktu se synem. Následně uznal otcovství jiný muž, který byl zapsán v matrice jako otec. Stěžovatel se domáhal popření otcovství tohoto muže. Matka se provdala za dalšího muže, s nímž žije v Lotyšsku, o čemž informovala lotyšský soud. Lotyšské soudy požádaly estonské soudy o spolupráci a v roce 2018 rozhodl estonský soud o osvojení manželem matky. Ani snaha stěžovatele o zrušení tohoto osvojení nebyla úspěšná, neboť .. v té době ještě neměl postavení otce podle lotyšského práva. Teprve následně bylo určeno jeho otcovství lotyšským soudem, a to od doby jeho narození do dne, kdy bylo dítě osvojeno.

Rozsudek řešil situaci právního konfliktu postavení biologického otce na straně jedné a osvojitele na straně druhé....Případ je zvláštní v tom, že v době rozhodování o osvojení probíhalo řízení, v němž se stěžovatel domáhal práva být uznán za otce dítěte, a to v jiném státě. Soud dospěl k názoru, že vnitrostátní soud Estonska přinejmenším měl vědět o řízení o určení otcovství (v Lotyšsku), neboť žádost o justiční spolupráci již předcházela tomuto rozhodnutí, avšak soud v řízení o osvojení ji nikterak nezohlednil. Estonský soud tedy nepostupoval pečlivě a řádně a v tomto směru porušil právo stěžovatele na respektování rodinného života dle čl. 8 Úmluvy.

Pokud se jedná o práva stěžovatele v řízení o zrušení osvojení, biologický otec nesmí být zcela vyloučen ze života svého dítěte, ledaže by to bylo v jeho nejlepším zájmu. Judikatura se týká **možnosti zpochybnit právní otcovství toho, kdo uznal dítě za své. Soud dospěl k závěru, že ji lze vztáhnout i na možnost napadnout osvojení dítěte jinou osobou...**

...Vnitrostátní soudy neposuzovaly konkrétní okolnosti případu a dotčené zájmy jednotlivých osob ani v řízení o osvojení, ani v řízení o zrušení osvojení. Nenastolily proto spravedlivou rovnováhu mezi dotčenými zájmy, čímž došlo k porušení článku 8 Úmluvy.

Další zajímavý rozsudek se týká věci Ilya Lyapin proti Rusku ze dne 30.6.2020, č. 70879/11:

Též se jedná o konflikt zájmů mezi otcem dítěte, který byl pro dlouhodobé dobrovolné odloučení od dítěte a nezájem o ně zbaven rodičovské odpovědnosti a na straně druhé nevlastního otce, který měl přání jej osvojit. Pokud došlo k osvojení, nejedná se o porušení práva stěžovatele na respektování rodinného života chráněného čl. 8 Úmluvy

Další rozsudky a rozhodnutí v oblasti osvojení, jejichž celé je znění publikováno ve Zpravodaji Kanceláře vládního zmocněnce:

- *Kutzner proti Německu (!)*
- *Illseber proti Německu*
- *Sommerfeld proti Německu*
- *Mohamed Hasan proti Norsku*
- *A.K. a L. proti Chorvatsku*
- *Lambert a ostatní proti Francii*
- *Olsson proti Švédsku*
- *Aune proti Norsku*
- *W. proti Spojenému království*
- *K. a T. proti Finsku*
- *Z. proti Itálii*
- *P.C. a S. proti Spojenému království*
- *K. B. T. proti Maďarsku*

a také proti České republice, kupř. W. a W proti České republice,

H. a ostatní proti České republice

a další...